తిరుపతా- బాబాయి పరపతా?!

పి.వి.ఆర్.శివకుమార్

'నువ్వు బి. ఇ చదువుకోటానికి మాకేం అభ్యంతరం లేదొహో....' అని యూనివర్సిటీ వాళ్ళు, అంతకు ముందే తమ యూనివర్సిటీలో పి. యు. సి ప్యాసయిన సుందర్రావుకి తెలియజేసిన సాదు, అతగాడి సంతోషానికంతు లేదు। అతడితో పాటే యింటిల్లిపాదీనూ।

''మా వాడికి బి. ఇ లో సీటొచ్చిందండీ।'' ఇరుగింటి, పొరుగింటి పుల్లమ్మ లందరితోనూ చెప్పి మురిసి పోయిందతగాడి తల్లి.

''మా అన్నయ్య ఇంజనీరు కాగానే

నాకివ్వి బంగారు గాజులూ, గొలుసూ.... ఇంకా పెర్లిన్ లంగాలూ, గౌన్లూ అన్నీ కొని పెడతారు.'' నేస్తాలందరికీ చాటింది ఆరేళ్ళ ఆఖరి చెల్లి।

''విష్ యు బెస్ట్ ఆఫ్ లక్'' అన్న ఉత్తరాల్తోటే చెయ్యి దులుపుకున్నారు, వాళ్ళ బతుకులే బతకలేక సతమతమవు ఇద్దరన్నలూ.

యూనివర్సిటీ వాళ్ళకభ్యంతరం లేక పోయినా, పరంధామయ్యగారికి మాత్రం కొండంత అభ్యంతరంగా వుంది కొడుకుని ఇంజనీరింగ్‌కి పంపడం. మొన్ననే కూతురి పెళ్ళి చేసి కూడబెట్టుకున్నదంతా కరగబెట్టుకున్న ఆయనకి, మళ్ళీ కొడుకు చదువుకంటూ పది వేలు తేవాలంటే సులభ సాధ్యంగా కనపడలేదు।

"శుభ్రంగా ఉన్న వూళ్ళోనే బి. యస్సీనో చదువుకుంటే సరిపోదూ।" అన్నాడాయన కొడుకుతో.

''ఆహా సరిపోతుంది। సరిపోతోందిగా పెద్దవాళ్ళిద్దరికీ। ఒక్కడికీ తమ సంసారాల్ని గడుపుకోవడమే చేతకావట్లేదు. వీణ్ణీ అలాగే తయారు చెయ్యండి. మనల్ని చివరి రోజుల్లో ఆదుకోవటానికి ఒక్కళ్లూ వుండరు।....

ఏమయినా సరే, వీడు బి. ఇ. చదవా

అయితే ఫర్వాలేదు

డాక్టర్ భిషగానంద టేబిలుమీది టెలిఫోన్ అదేపనిగా గణగణ మోగసాగింది. విసుగ్గా రిసీవరెత్తి 'హలో' అన్నాడు డాక్టర్.

'హలో డాక్టరుగారూ, నమస్కారం. మా ఆవిడ కేదో అయినట్టుందండి. .. మాట్లాడలేక పోతోంది....'

'దవడలు కూడా కదల్చలేకుండా పోతుందా'

'అవునండి.'

'సరే—మీ అడ్రస్ ఏమిటి'

'నేను మీ క్లినిక్‌కి దగ్గర్లోనే వున్నాన్లెండి. అయితే డాక్టర్‌గారూ ఆవిడని వైద్య సహాయం లేకుండా అలా వో వారం రోజులుంచితే మరేం ప్రమాదం వుండదంటారా?'

'వుండకపోవచ్చు.'

'అయితే సరే। వారం రోజులు పోయేక మీకు మళ్లీ కబురు చేస్తాన్లెండి.'

ల్సిందే. అంతగా అయితే, నా మెళ్లోవీ, చేతులవీ అమ్మనయినా అన్మేస్తాను. ఆ బ్యాంకులోది కాస్తా పెట్టారంటే వాడి చదువు పూర్తయి పోతుంది. ఆ తర్వాత వాడే చేస్తాడు చెల్లెలి పెళ్ళి.'' స్థిరంగా వుందావిడ గొంతు.

''కాకపోతే అప్పు చేసి చదివించండి నాన్నా! నా చదువు పూర్తి కాగానే తీర్చే స్తాను.'' ఇండియాలో యింజనీర్లకింకా డిమాండ్ వుందనే భ్రమ సుందర్రావుకి.

ఏం మాట్లాడలేదు పరంధామయ్య. ఆయనకీ తమ కొడుకు యింజనీరు కావా లనే వుంది. కానీ. పైస లేదన్నదే ఆయన బాధ! ఏమయినా సరే, చదివిద్దామనే నిర్ణ యించుకున్నారాయాన. ఎదురుగా కనపడు తున్న భారాన్ని కనపడని వాడి మీదికి నెట్టుతూ! వైజాగ్‌కి తరలి వెళ్ళాడు జీవితం మీద ఆశతో సుందర్రావు.

* * *

ఆ అయిదేళ్ళూ సుందరరావు కన్న ఈస్ట్‌మన్ కలర్ కలలకు అంతేలేదు. 'కష్టపడి చదువుతున్న తను తప్పక ఫస్టు క్లాసులో ప్యాస్ కావాలి. వెంటనే మంచి ఉద్యోగంలో చేరిపోవాలి. తనకోసం నగ లమ్మటానికి సిద్ధపడ్డ అమ్మ వొళ్ళంతా బంగారంతో నింపాలి. తన చిన్నతనంలో నిండా నగలు పెట్టుకుంటే అమ్మ నిజంగా లక్ష్మీదేవిలా వుండేది. తిరిగి అమ్మ నలా చూడాలి తను! అప్పులన్నీ తీర్చేసి నాన్న ఆర్థికపరిస్థితి మెరుగుపరచాలి. అప్పటికే హైస్కూలు టీచరుద్యోగంతో తనని చదివిస్తున్నారంటే. ఆయన పడుతున్న కష్టం తనకి తెలియనిది కాదు. చెల్లాయి! రాజాలాటి సంబంధం కుదిర్చి పెళ్ళి చెయ్యాలి.' ఇదే ధోరణి! ఇవే ఆలోచ నలు!

అయిదేళ్ళూ, అతడికి అయిదు నిము షాల్లా, పరంధామయ్య గారికి అయిదు యుగాల్లా గడిచిపోయాయి. అనుకున్న ట్లుగా ఫస్టు క్లాసునే కాకుండా యూనివ ర్శిటీ థర్డ్‌రాంక్ గూడా సాధించగలిగిన రోజున సుందర్రావు పొందిన ఆనందం వర్ణింప తరంకాదు. అయిన అప్పు కలి గిన నగలూ అతడిని కలవరపెట్టనేలేదు. 'బోడిఅప్పు.మూడు రోజుల్లో తీర్చేయనూ!' అంటూ విరసనగా చూశాడు వాటివంక.

మార్కులువచ్చి పదిరోజులవుతోంది. అనుకున్న దానికన్నా నాలుగు మార్కులు ఎక్కువే వచ్చాయి సుందరరావుకి.

ఆ రోజుఉదయం బయటికి పోతోతూ కొడుకుని కేకేశారు పరంధామయ్యగారు. ఆయన పనికట్టుకు పిల్చారూ అంటే, విశేషమేవుంటుంది. వెళ్ళాడుసుందర్రావు.

''ఇవాళ పదిగంటలకి వెళు! ఆ రామా నుజంగార్ని కలుసుకో ఒకసారి, వాళ్ళ ఫ్యాక్టరీలో ఏదో ఖాళీగా ఉందట.''

రామానుజంగారు అదేవూళ్లో పేరున్న

పెద్ద ఫరంకి మేనేజర్. చిన్నతనంలో నుంచే కల్సి చదువుకున్నవాళ్ళు కావటాన కుచేల-కృష్ణుల స్నేహం వాళ్ళిద్దరిదీ.

"పేపర్లో ఎడ్వర్టయిజ్ మెంట్ రాలేదే।" నెమ్మదిగా అన్నాడు రోజూ పబ్లిక్ లైబ్రరీలో ఇంగ్లీషు పేపర్లన్నీ తిరిగ్గా తిరగేసి వస్తున్న సుందర్రావ్.... పెద్దాళ్ళిప్పించే ఉద్యోగాలకి పేపర్ ప్రకటన ఉండదని తెలీని పూర్ ఫెలో।

"ఎడ్వర్టయిజ్ మెంట్ పడ నక్కర్లేదోయ్। ఆయనతో నే నిన్ననే మాటాడేను. ఆయనెలాగో ఇరికిస్తాడు. ఆ టెస్టిమోనియల్స్ అవీ తీసుకెళ్ళి యివాళ కల్సుకో." కొంచెం విసుగు ధ్వనించింది పరంధామయ్యగారి కంఠంలో.

'అవును, కాదు' అన్లేదు సుందర్రావు.

"ఏమిట్రా ఇంకా ఆలోచిస్తున్నావ్?" సంశయంగా అన్నారు పరంధామయ్యగారు. కొడుకు ఎమ్. ఇ. కి వెళ్తానంటాడేమో నని ఆయన కంగారు.

"క్షమించండి నాన్నా. నా రాంక్ మీదా స్వశక్తిమీదా నాకు నమ్మకముంది." తండ్రంటే ఒణికిపోయే సుందర్రావు ఆ మాటలెలా అనగల్గాడో, అతనికే తెలీదు।

ఉలిక్కిపడ్డారు పరంధామయ్యగారు. "అంటే ఏమిట్రా నీ ఉద్దేశం? సూటిగా ఏడు।"

"నా తెలివితేటలవల్లా, మార్కులవల్లా కాక ఒకరి సహాయ సంపత్తులవల్ల దొరికే ఉద్యోగం నేను వేయదల్చుకోలేదు."

పరంధామయ్యగారికి చిర్రెత్తుకొచ్చినట్లు ఆయనమాట తీరే చెబుతోంది.

"అఘోరించావు లేవోయ్। నీ స్వశ[క్తి] మీద ఉద్యోగం రావాలంటే ఏళ్ళు ప[డు]తుంది। రోజూ పేపర్‌లో చూడట్లేద[ూ] ఎంతమంది నిరుద్యోగ యింజనీర్లు రి[...] తొక్కుతోందీ? యీ రోజుల్లో నీ [...] మార్కులు చూసి ఎవడోయ్ ఉద్యో[గ] మిచ్చేది?

వెళ్ళు వెళ్లు. పిచ్చిపిచ్చి కబుర్లుచెప్ప[క] వెళ్ళి ఆయన్ని కలుసుకో." కోపం[గా] అరిచి బయటికి వెళ్ళిపోయా డాయన.

కానీ, సుందర్రావుమాత్రం కదల్లే[దు].

* * *

చూస్తుండగానే గంటలు రోజు[లు]గానూ, రోజులు నెలలుగానూ, నాయకు[లు] పార్టీలు మార్చినంత వేగంగా మారి[పో]తున్నాయి. ఎదోసారి కేలండరు కాగి[తం] చింపుతూ, అలాగే ఆగిపోయాడు సు[ంద]ర్రావు.

"అప్పుడే రిజల్టువచ్చి ఏడు నె[లలు] గడిచిపోయాయా? మతిపోయేటం దతని[కి]. ఈ ఏడునెలల్లోనూ ఎన్ని ఉద్యోగా[లకు] అప్లయ్ చేశాడో లెఖ్ఖలేదు. చాలా [...] కేషన్లు చిత్తుబుట్టలకే ఆహుతి కావ[టం] విచిత్రం। కొన్ని ఉద్యోగాలకి మా[...]

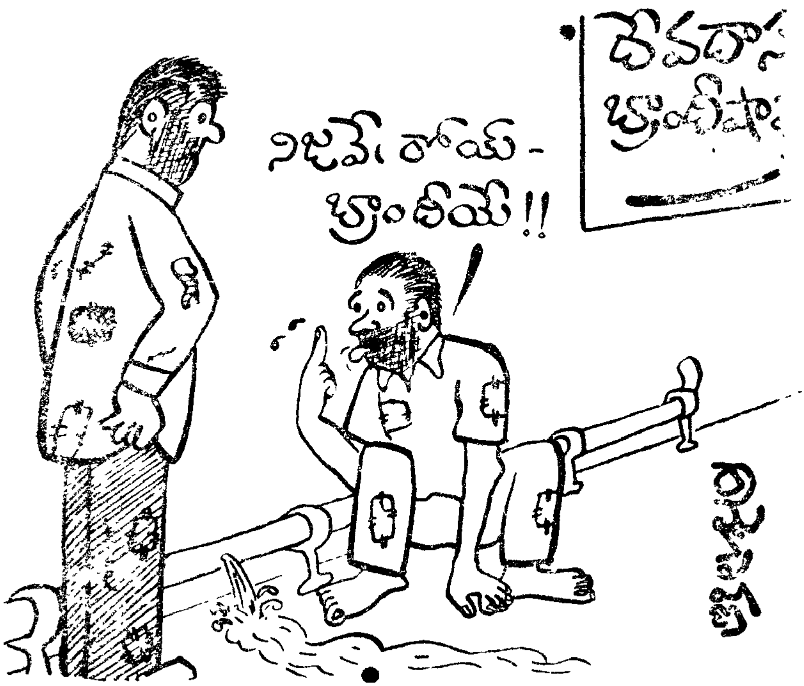

యింటర్వ్యూలు వచ్చాయి. కానీ, అవి ఖర్చు పెంచటానికి తప్ప, జీ(వి)తమివ్వటానికి తోడ్పడలేక పోయాయి। వందలు ఖర్చయ్యాయి గానీ, వందరూపాయల ఉద్యోగమయినా రాలేదు.

కొందరు సెకండ్ క్లాసులో ప్యాసయిన మిత్రులు సహితం ఏవో ఉద్యోగాలు పెద్దవో, చిన్నవో 'సంపాదించుకో' గలిగారు. కానీ సుందర్రావు మాత్రం అలాగే... ....

ప్యాసయిన క్రొత్తలో ఎంతో ఘనకార్యం సాధించినట్లు సెకండ్ క్లాస్ వాళ్ళందరివంకా నిరసనగా చూసేవాడు ఈ రోజు వాళ్ళముందర తలెత్తుకోవాలంటే, ఏదో తప్పు చేసినవాడిలా వుందతడికి.

మొన్న మొన్నటిదాకా ఏమీ తోచనప్పుడల్లా వీధులన్నీ తిరిగితిరిగి యిల్లుచేరేవాడు. కానీ ఈ మధ్య బజార్లోకి వెళ్ళాలంటేనే భయంగావుంటోంది।.... స్నేహితుల భయం।....

రిజల్టు రాగానే అందరితోనూ చెప్పాడు "యూనివర్సిటీ థర్డ్ ర్యాంకోయ్। అంటూ. అదే పెద్ద ప్రమాదమయి

పోయింది యిప్పుడు బజార్లోకి వెళ్తే చాలు, ఎవడో ఒకడు కనబడ్డం, ఏదో ఒకటి అనటం.

"ఏరా! ఎక్కడయినా జాబ్ దొరికిందా!" రాలేదని వాళ్ళకి తెలుసు. లేదని చెప్పించటం, ఏడ్చే ఠళ్ళని చూసి నవ్వటం వాళ్ళకి వినోదం.

"లేదురా యింకా" అన్న సుందర్రావు సమాధానం వినగానే పెద్దగా ఆశ్చర్యం నటించటం!

"ఇంకా రాలేదూ! అదేమిట్రా! యూనివర్సిటీ ర్యాంక్ హోల్డర్వి! వెధవది సెకండ్ క్లాసులో ప్యాసయిన సుబ్బారావూ, ఆంజనేయులూ సంపాదించేశారు, నీకింకా రాలేదూ!"

"ఆఁ....యీ మార్కుల గొప్పంతా కాలేజీ కాంపౌండ్లో నేరా, బయటికి వస్తే యింక వీటినెవడు చూస్తాడు! ఉత్తరాయణమో-దక్షిణాయనమో! ఈ రెండూ లేనిదే, యీ రోజుల్లో ఉద్యోగాలెక్కడివి? అందులోనూ యింజనీర్లకి!" ఇంకో స్నేహితుడి కామెంట్.

"అన్నట్లు ఆ రామానుజంగారు మీ ఫాదర్కి ఫ్రెండేనేమో, ఆయన్ని పట్టకపోయావా!" మరో మిత్రుడి (?) ఉచిత సలహా.

"ఆఁ....ఏదో స్నేహమున్నంత మాత్రాన ఉద్యోగాలిస్తారుట్రా!" మరోడి ఉవాచ.

'ఆయనిస్తానన్నారు. నేనే వొద్దన్నానంటే' నమ్మకపోగా, మొహమ్మీదే నవ్వేస్తారని భయం వేసింది సుందర్రావుకి.

ఆఖరిగా, "ఏమిటో, ఇంత కష్టపడి చదివిన నువ్వూ ఒకటే, ఏమీ చదవని మేమూ ఒకటే! ఎందుకు చదివినట్టో!" సానుభూతినీ, జాలినీ వొలకబోస్తున్నట్లుగా, వ్యంగ్యానికి సానుభూతి కోటింగ్ జోడిస్తూ వెళ్ళిపోయారు వాళ్ళు.

ఒళ్లు మండిపోయింది సుందరావికి.

"ఒరే! విద్య కేవలం ఉద్యోగాల కోసమే కాదురా! విజ్ఞానం కోసం కూడా! ఇవాళ కాకపోయినా మరో నాలుగు రోజులకయినా నాకొక ఉద్యోగం దొరక్కపోదు. కానీ మీ బ్రతుకులు మాత్రం ఎన్నేళ్ళయినా యిలా రోడ్లు సర్వే చెయ్యటానికేరా!

రికమెండేషన్లే పట్టదల్చుకుంటే, యీ రామానుజంగారు కాకపోతే, బెంగుళూర్లో పనిచేస్తున్న మా బాబాయయినా యిప్పించకపోడురా! కాని, స్వశక్తి మీద నిల్చిననాడే నీ వ్యక్తిత్వానికో విలువ! చూస్తుండండి. మీ ముందే మరో నాలుగు నెల్లకయినా, జాబ్ సంపాదించి, మీ అందరూ ఏడుస్తుండగానే అంతస్థుల్ని అందుకుంటా!" మనస్సులోనే కసితీరా అరిచాడు.

పెళ్ళికాని ఆడపిల్లలన్నా, ఉద్యోగం లేని మగవాళ్ళన్నా యింట్లోవారి కంటే లోకులకే యింట్రస్టు ఎక్కువ!

ఇరుగు పొరుగు వారికందరికీ యిదే పట్టుకుంది.

"ఏమమ్మా వదినా, మీ వాడు అదేదో ఫస్టున ప్యాసయ్యాడన్నావు గదా, ఇంకా ఎక్కడా ఉద్యోగం కుదరలేదూ?...." అంటుంది సావిత్రమ్మో మధ్యాన్నం తీరుబడిగా తిష్ఠ వేసి.

"ఆ! ఏం నౌకరీలో లెద్దూ! ఏం చదివినా రావట్లేదు. పాపం, సొమ్ములు కూడా అమ్ముకుని మరీ చదివించె! ఫలితం లేకపోయె!" మరో బోచమ్మ సానుభూతి!

ఎంత కోపం వచ్చినా, ఎవర్నీ ఏమనగల్దు సుభద్రమ్మ? కొడుకునే సాధించేది.

"ఇరుగు పొరుగు ఏమంటున్నారో వింటున్నావుగా! ఏం ఖర్మరా నీకు? విశేష మల్లే చదువుకున్నవాడివి. నాన్నగారి మాట విని ఆయన్నెవర్నో కలుసుకోరాదూ! పోనీ పరాయి వాళ్ళనడగటం నీకిష్టం లేకపోతే మీ బాబాయినయినా అడగరాదూ?"

ఆశగా అన్న ఆవిడ మాటలకు సుందరం మౌనమే తిరుగులేని జవాబు!

* * *

కాలచక్రం ముందుకు పరుగెడుతూ రెండు సంవత్సరాల్ని వెనక్కి నెట్టేసింది. వయసు ముంచుకు వచ్చిన పరంధామయ్య గార్ని 'మీరింక పన్జెయ్యలేరు మాస్టారూ! హాయిగా రెస్టు తీసుకోండ'ని రిటైర్

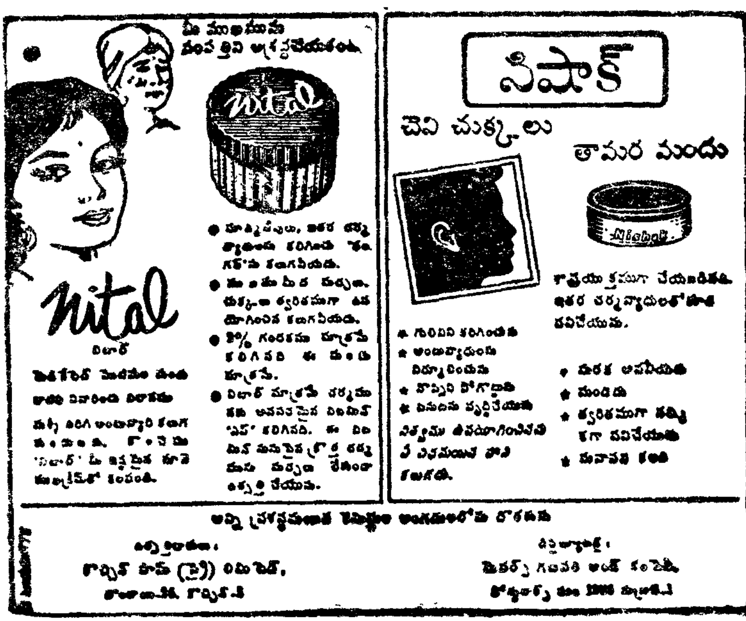

చేసేశారు గవర్నమెంట్‌వారు. సుంద(్రావుని మా(్తం 'పన్నేద్దువు గాసీ, రావోయ్' అని పిలవలేదు।

వరంధామయ్యగారికి వచ్చిన (్రావిడెంటు ఫండ్సూ వగైరాలన్నీ పు(్తుడు తీర్చేసాకా ఆగలేని అప్పుల వాళ్ళు జమకట్టుకు పోయారు. వట్టి చేతుల్తో స్కూలు గేటు దాటారు ఆయన.

ఇంటికి వస్తూనే అంతులేని నిస్పృహ ఆవరించిందాయన్ని. కొడుకు ఆదర్శాల మీద నమ్మకమూ సన్నగిల్లింది. 'ఇదో ఎత్తు. పన్చెయ్యటానికి బద్ధకం, పెడుతుంటే తిని కూర్చుందామని (ప్రయత్నం' కసిగా అనుకున్నారు మనస్సులోనే. కానీ ఏమనగలరు? 'కడగొట్టు కొడుకు. గారాబంగా పెరిగినవాడు.'

ఇంటికి రాగానే గుండెలమీది కుంపటి చెంబుతో నీళ్ళు తెచ్చి యిచ్చింది కూతురు. దాన్ని చూస్తూనే ఆలోచన్లు అటు మళ్ళాయి మళ్ళీ.

''ఇదప్పుడే పవిటలు వేసేసుకుంటోంది. మరో రెండేళ్ళు పోతే, చీరెలు కట్టుకోవాలి, అవి కొనటానికో మొగుణ్ణి తెమ్మని కూర్చుంటుంది.... కొడుక్కి బి. ఇ డి(గ్రీ కొని పెట్టటానికే పది వేలారిపోయాయి. ఇంక దీనికి మొగుణ్ణెలా కొని తేవాలి?''

తన అసహాయతకి తననే నిందించుకుంటూ కుర్చీలో కూలబడ్డాడు వరంధామయ్యగారు.

• • •

ఈ మధ్య రిటైరయిన మూడు నెలల్నుంచీ తం(డి తనతో మాట్లాడటం మానివేశారన్న సంగతి గమనించినా, మనసులోనే ఏడ్చుకుని వూరుకున్నాడు సుంద(్రావ్. కాని, తల్లి కూడా ఏదో ఒకటి సూటీ పోటీగా అనడం (ప్రారంభించింది మధ్య. ఏ ఎలుక మీదో, పిల్లి మీదో పెట్టి. అవును మరి, మొగుడు రెగ్యులర్‌గా తెచ్చి పడేసినంత కాలమూ తనూ వేళ తప్పకుండా వండి వార్చింది. ఆవిడ మా(్తం ఏం చేస్తుంది ఇంక?

ఈ రెండు నెలలుగానే తెలుస్తోంది.. సుందరానికి నిజంగా జీవితమంటే ఏమిటో కష్టాలెలా వుంటాయో। ఇంట్లో ఏ విలువయిన వస్తువున్నా సరే. యీ రెణ్ణెల్లలో బజారుకెళ్ళి పోయి, సరుకుల్ని పంపేశాయి. ఇంకేం మిగల్లేదు మరి।

తల్లీ తం(డీ చిన్ననాటి నుంచీ ఎంత ముద్దుగా పెంచారో తనని సుంద(్రావుకీ తెలుసు. నాన్న రిటైరయ్యేదాకా, అతడి నిరుద్యోగాన్ని యిద్దరూ పట్టించుకోలేదనీ తెలుసు. కానీ తమ రాబడి ఆగిపోవటమూ, కొడుకు వచ్చే ఉద్యోగాలన్నిటినీ కాలదన్నుతూ వుండటమూనే వారి సహనాన్ని దెబ్బ తీశాయనీ (గ్రహించగలడు. కానీ, ఏం చేయగలడు?

ఇవన్నీ చూస్తుంటే మనసు బాధతో భగ్గున మండిపోయేది. సంఘం పైనా, డిగ్రీ పైనా, యూనివర్సిటీ ర్యాంకు పైనా గూడా ఏదో తెలియని కసీ, ఉక్రోషమూ కలిగేవి:

"ఎందుకీ ఖర్మ నాకు? ఏ రామానుజం గారినో, మరే బాబాయినో ఆశ్రయిస్తే తక్షణం ఉద్యోగం దొరక్క పోయేదా? ఈ వ్యర్థమైన ఆశయాలు నన్నేం ఉద్ధరిస్తున్నాయి?" అన్పించేది. కానీ, వెంటనే అంతరాత్మ మందలింపు మదిలో మార్మోగేది.

"అందరూ చేస్తున్నారని నువ్వూ తప్పు చేస్తావా? ఇదేనా నీ ఆదర్శ పటిమ? ఇదేనా నీ వ్యక్తిత్వ గరిమ? నీకు ఉద్యోగం రాలేదంటే దానికి అర్థమేమిటి? నీకన్న అర్హులైన వాళ్ళు ఆ ఉద్యోగానికి వచ్చారన్న మాట. మరి, అర్హత లేనిదాన్ని అధికారం ప్రయోగించి పొందటం అమానుషత్వం కాదా?"

మనసు ఎదురు తిరిగేది.

"ఏది అర్హత? ఏమిటి వాళ్ళనుకున్న ఆ అర్హత? మంత్రిగారి బావమరిది కావటమా? లక్షలకు అధికార్లు రావటమా? అదేనా ఉద్యోగానికి కావల్సిన అర్హత?"

"అవును. అది అర్హత కాదని ఒప్పుకుంటూ. మరి అదే అర్హతతో ఉద్యోగం సాధిద్దామని ప్రయత్నిస్తావే? ఒకరి దయా

డా: పి. కుమారస్వామి దేవర

టూవెలర్స్ బంగళారోడ్డు, తెనాలి (ఎ పి)

దీర్ఘరోగులకు ఉత్తమ వైద్యము

హస్తప్రయోగం, అంగము చిన్నదగుట, సంభోగకాలమందు అకస్మాత్తుగా కృశించుట శుక్లనష్టము, నపుంసకత్వము, (ఒక డోస్‌తో ఎన్నడు కనివిని ఎరుగనంత వీర్యస్తంభనకల్గిహాయినిచ్చును అసంతృప్తి చెందు స్త్రీ, పురుషులు వాడతగినది.

(స్వస్థులు) ఉబ్బసము, (దమ్ము) బోదకాళ్ళు, కుష్టు, బొల్లి చర్మవ్యాధులు, కడుపులో నొప్పి, చెవుడు. పోస్టుద్వారా గ్యారంటీ చికిత్స చేయబడును.

దాక్షిణ్యాలపై, ధర్మ బద్ధంగా పొందే బ్రతుకుతెరువు నీ ఆత్మవిశ్వాసంపై దెబ్బ తీయదా? ఒకర్ని లోబర్చుకొని పొందే ఉద్యోగం నీ నిజాయితీకి గొడ్డలి పెట్టు కాదా?''

మనసు సిగ్గుతో తలవంచుకొనేది.

'ఎన్నాళ్ళకైనా సరే. స్వయంకృషితోనే సాధించాలి' అన్న స్థిరనిశ్చయాన్ని మళ్ళీ-మళ్ళీ పునశ్చరణ చేసుకొనేవాడు.

పరిస్థితుల ఉచ్చులు బిగుస్తున్న కొద్దీ ఆశయాల బలిమి మరింత పెరగసాగింది సుందర్రావులో. 'కష్టాల కోర్చుకొన్ననే సుఖాలు దక్కునోయ్ ...పవిత్రమైన ఆశయాల మరువకూడదూ....జయమ్ము నిశ్చయమ్మురా' అని ఏ అదృశ్య వాణో అతణ్ణి ప్రోత్సహించ సాగించె.

* * *

ఆ రోజు ఉదయమే ముఖం కడుగుతు లోపలికి వస్తున్న సుందరానికి, తల్లి దొడ్లో ఎవరితోనో ఘర్షణ పడటం వినిపించింది. 'అందరికీ తలలో నాలుకలా మెలిగే అమ్మ పొరుగు వారితో ఘర్షణ పడటమా' ఆశ్చర్యంగా దొడ్లోకి చూశాడు. గోడ మీదుగా గొంతు చించుకుంటోంది పొరుగింటి మీనాక్షమ్మ. చేతిలో ఖాళీ పేటతో ఇవతలే నిలబడ్డ సుభద్రమ్మ ప్రాధేయ పూర్వకంగా అంటోందేమిటో.

''ఎన్నాళ్ళయిందమ్మా క్రిందటిసారి బియ్యం తీసుకొని? తిరిగి యివ్వనే లేదు. మళ్ళీ మళ్ళీ యివ్వటానికి మాది మాత్రం మధ్యతరగతి సంసారం కాదూ? ధర్మ సత్రమా?" అరుస్తోందావిడ.

''ఏదో పిన్నీ, ఇదివరకల్లా అడిగానా? మా కష్టాలిలా రాబట్టి గానీ! మా మూడో వాడికేదన్నా ఉద్యోగం దొరికితే ఇక మిమ్మల్నీ.మిమ్మల్నీ యిలా విసిగిస్తానా?" బ్రతిమాలుకొంటున్న సుభద్రమ్మ కంఠం లోని తడి సుందరాన్ని ముంచెత్తింది.

విషయం పూర్తిగా అర్ధమయింది ఇంత విషం మ్రింగుదామనిపించింది. 'ప్రాణాల మీదకు వచ్చినా చేబదుళ్ళకు వెళ్ళని అమ్మ....యీనాడిలా, పరువు కూడా పోగొట్టుకొని పరాయి వాళ్ళతో యిన్ని మాటలు పడుతోంది! ఆవిడ తెచ్చే బియ్యంలో అర్ధ వాటా ఖాళీ చేయటానికి ముఖం కడుక్కొని తను రెడీ! ఛ ...ఛ .. కొండంత కొడుకూ, చెట్టంత మొగుడూ వుండీ అమ్మకిన్ని బాధలా! అప్రయోజకుడైన నావంటి వాడుండటమేగా యిన్ని బాధలకీ కారణం!''

గబగబ గదిలోకి వచ్చి పడ్డాడతను. విపరీతంగా బాధిస్తోంది. తలనొప్పి చిన్నప్పట్నుంచే ఉదయమే అలవాటైన కాఫీ నెల రోజులుగా బంద్ కావటంతో రోజూ కొద్దిగా తలనొప్పి వుంటూనే వుంటోంది. పైగా యిప్పుడు చూసిన దృశ్యం నదీ ప్రవాహాన్ని కలుషితం చేసే బురదనీటిలా మనసంతటినీ కలచి వేసింది.

మరో శరోఘాతం మర్నాడుదయమే తగిలింది. రిటైరయినప్పట్నుంచీ పదకొండు గంటలదాకా భోంచేయని పరంధామయ్యగారు ఆ రోజు తొమ్మిదింటికల్లా అన్నీ ముగించుకుని, బయటకు బయల్దేరటం ఆశ్చర్యం కల్గించింది సుందర్రావుకి. చెల్లెలిని పిలిచి అడిగాడు.

"ఎక్కడకు బయల్దేరారు నాన్నా?"

"మన బంగారయ్య కొట్లో అకౌంటు గుమస్తా కావాలట. నాన్న వెళ్తున్నారు."

పిడుగు దెబ్బ తిన్నట్లు కూలిపోయాడు సుందరం.

"అరవయ్యేళ్ళు వస్తున్న నాన్న.... యింకా యీ వయసులో బండచాకిరీతో తమని పోషించటానికి సిద్ధపడ్డారా!

హుం.... యింత వయసు వచ్చాక, అమ్మ యిరుగు పొరుగు వారిని దేవిరించి తనని మేపుతోంది. ఇన్నేళ్ళు వచ్చిన నాన్న, గొడ్డుచాకిరీతో సంసారాన్ని వెళ్ళదీయటానికి కదిలి వెళ్తున్నారు!"

తన ఆశయాల పరిణామంగా యింతకన్న ఏం జరగాలో అర్థం కాలేదు సుందర్రావుకు. ఎదురుగుండా గోడ మీద, ఫ్రేములో కులుకుతూ కనపడ్డ డిగ్రీ ఫొటోను తీసి నేలకేసి కొడదామనిపించిందతడికి.

"ఛి ...ఛి....కన్న తండ్రిని, ముసలి తల్లినీ యింత వయసు వచ్చీ పీడించడం, వారిని పోషించటానికి మారుగా వారిపైనే పడి తింటూ కూర్చోవటం ఎంతవరకూ సమంజసం? తన ఆదర్శాలు ఎవరికి అన్నం పెడుతున్నట్లు? తన ఆశయాలు ఎవర్ని ఉద్ధరిస్తున్నట్లు? ఇన్నాళ్ళ తన నిజాయితీకి యీ సంఘం ఏపాటి విలువ నిచ్చినట్లు?"

చూస్తుండగానే ఇన్నేళ్ళు జరిగిపోయాయి డిగ్రీ సంపాదించి. ఏమిటి జరిగిన ఉపకారం? పదివేలు పోసి, సంపాదించిన ఆ ఫస్టుక్లాసు డిగ్రీ ఏపాటి సంపాదించి పెట్టింది? ఎందుకై అహోరాత్రాలు శ్రమించి దాన్ని సాధించినట్లు?"

మూగగా వుండిపోయింది అంతరం, దురుసుగా జవాబిచ్చింది అతడిమనసు:

"దాన్ని ఉపయోగించుకొనే సామర్థ్యం నీకే లేకపోయింది. ఆశయాలూ - ఆచరణలూ అంటూ ప్రాకులాడక మీ నాన్న చెప్పినట్లు విన్నట్లయితే, నీకు ఆ నాడే ఉద్యోగంరాకపోయేదా? నీ చేతకానితనమే —నీ చేతకానితనమే ఇంతకూ కారణం!

ఇకనైనా మేలుకో! నలుగురూ నడిచిన త్రోవనే నీ పయనమూ సాగించు, ఈ శతాబ్దిలో ఎవ్వరూ అవినీతివి కాదనటానికి వీల్లేదు. ఈ యుగంలో ఎవరికీ ఆదర్శాలంటూ అర్రులుచాచే అవకాశం లేదు. ఇది అశలయుగమే! ఆశయాల యుగంకాదు....ఆశయాలయుగం కాదు!"

"ఔను!........కాదు." స్థిరనిర్ణయం నెలకొందతనిలో.

అతడి నంతవరకూ ధర్మబద్ధంగా వుంచిన ఆశయాల సంకెళ్ళు ఒక్కసారిగా తెగి నేలన పడిపోయాయి-ఆర్తనాదంలాటి చప్పుడు చేస్తూ! అన్ని సందర్భాలలోనూ అధర్మమే అంతస్థుకుచేరుకుందిఅట్టహాసం చేస్తూ!

పరుగులాటి నడకతో పరంధామయ్యగారిని సమీపించాడు సుందర్రావు.

"ఆగండి నాన్నా, మీ రీ ఉద్యోగానికి వెళ్ళటానికి వీల్లేదు. ఇంకా మీ రక్తాన్ని రూపాయలుగా మార్చి పోషించ నక్కర్లేదు. చివరకు యీ స్థితి లోకూడా మిమ్మల్ని పోషించలేని నేను. యింకా గ్రుడ్డిగా ఆశయాల కలల గాజుమేడల్లో ఆనందంగా ఆత్మవంచన చేసుకుంటూ జీవించలేను! ఈ సమాజాన్ని యీ నాటికైనా సరిగ్గా అర్థంచేసుకోగల్గాను, నా కర్తవ్యమేమిటో నాకు బాగా తెల్సివచ్చింది,

ఇవాళే బాబాయికి ఉత్తరం వ్రాయండి, ఆయన యిప్పించే ఏ ఉద్యోగంలోనైనా చేరటానికి నేను సిద్ధం!"

ఊహించని ఈ మార్పుకు ఆశ్చర్యపోతూ అయోమయంగా నిలబడిపోయారు ఆయన,

మర్నాడే ఉత్తరం వ్రాయటం, మరో పదిరోజుల్లో జవాబు రావటంకూడా జరిగి

పోయాయి.

''ఇన్నాళ్ళకయినా నీకు బుద్ధి కుదిరినందుకు సంతోషం.... మేమంటూ ఉన్నామని గుర్తుకు వచ్చిందప్ప మాట....'' అంటూ దెప్పిపొడుస్తూ ఉన్న ఆ ఉత్తరంలోని భావాన్నంతటినీ హాలాహాలంలా మ్రింగి, అప్లికేషన్ పూర్తి చేసిపంపాడు సుందర్రావు.

నెల తిరక్కుండానే, ఉద్యోగంకోసం యింటర్వ్యూ వచ్చింది. అది నామ మాత్రమే కాబట్టి, మరో పదిహేను రోజులకే ఆర్డర్లూ వచ్చాయి.

* * *

'అమ్మయ్య, ఇన్నాళ్ళకి మన కష్టాలు తీరేయండి! అనుకున్న ప్రకారం ఉద్యోగం యిప్పించాడా వడ్డికాసుల వాడు!

ఆర్డరు కాగితాలు వచ్చాయి.

ఆనందంగా అంటున్న సుభద్రమ్మ గొంతు ఒక్కసారి వాస్తవంలో పడేసింది సుందర్రావుని.

హుం! ఎంత పిచ్చిదానివమ్మా! తిరపతి దేవుడేం చేశాడమ్మా ఉద్యోగం రావటానికి. తిరుగులేని బాబాయి పరపతి చేసిందిగాని!'' అనుకున్నాడు మనసులోనే.

ఎంత చల్లటివార్త చెప్పేవు సుభద్రా! మన సుందరానికీ ఉద్యోగం వచ్చిందన్న మాట'' ఆనందంతో పాటూ, బరువు తీర్చుకున్న భావంకూడా తొంగిచూసింది పరంధామయ్యగారి కంఠంలో.

''నువ్వు పొరబడ్డావు నాన్నా! ఉద్యోగం రాలేదు. మనమే తెచ్చుకున్నాం! అయినా, అంత పలుకుబడి, అవినీతి ప్రయోగించిన తర్వాతగూడా రాకుండా ఎక్కడికి పోతుంది?''

''ఇన్నాళ్ళకైనా మీ వాడు ప్రయోజకుడయ్యా డన్నమాట!'' నాన్నగారితో కూడ వచ్చిన ఎవరో మిత్రుడి మాటలకు నవ్వాలో, ఏడవాలో అర్ధంకాలేదు సుందర్రావ్‌కి.

''ఒకనాడు....'ఆశయాలకై అర్రులు చాచిన నాడు....ఎవరికీ, ఎందుకూ పనికిరాని చవటని! నీతిని నమ్ముకు, నిజాయితీగా నిలబడ్డనాడు పట్టి పకటోరకం ఆప్రయోజకుణ్ణి మరి నేడు? స్వార్థంతో సర్వాన్నీ జయించి, అవినీతితో అక్రమంగా నడిచిన నేడు.....అందరిలో గొప్ప ప్రయోజకుణ్ణి! ఏం సమాజం ఇది! ఇలా ఉంటే యిక ఎప్పటికి బాగుపడుతుంది? అసలేనాటికైనా బాగుపడుతుందా?''

అసహ్యంతో నిండిపోయిన మనసుతో, ఆ కవర్నీ. బుట్టలోంచి తొంగి చూస్తున్న విషనాగుల్లా వున్న ఆర్డర్ కాగితాల్ని నిస్త్రాణంగా బల్లమీదే పడేసి. వెనక్కి వాలిపోయాడు సుందర్రావు.